1981
ژىل
ئىيۇل
№13 (111)
باھاسى
2 تىيىن

ياشىسۇن ئازاتلىق، دوستلۇق ۋەتىنى، —
تەڭلىككە يول ئاچقان سوۋېت ئېلى!

بىزنىڭ ۋەتەن

چەت ئەللەردىكى ۋەتەنداشلار
بىلەن مەدەنىي ئالاقە باغلاش
قازاق «ۋەتەن» جەمىيىتىنىڭ
گېزىتى

سوۋېت سوتسىالىستىك جۇمھۇرىيەتلەر ئىتتىپاقى ئالىي سوۋېتىنىڭ دۇنيا پارلامېنتلىرىغا ۋە خەلقلىرىگە

مۇراجىئىتى

ئۇرۇش خوۋپىنىڭ ئۆسۈشى، كوپلەپ قۇرال ئىشلەپ چىقىرىشنىڭ مىسلى كورۇلمىگەن دەرىجىدە قانات يېيىشىدىن تەشۋىشلەنگەن سوۋېت سوتسىالىستىك جۇمھۇرىيەتلەر ئىتتىپاقىنىڭ ئالىي سوۋېتى دۇنيا پارلامېنتلىرىغا ۋە خەلقلىرىگە مۇراجىئەت قىلىدۇ.

س س س ر ئالىي سوۋېتى گىتلېر فاشىزمىنىڭ بىزنىڭ ۋەتىنىمىزگە ھۇجۇم قىلغان كۈنىگە 40 ژىل توشقان چاغدا بۇ مۇراجىئەتنى يوللىماقتا. سوۋېت خەلقى ئۇرۇشتا ھالاك بولغان ژىگىرمە مىللىون ۋەتەندىشىنىڭ پارلاق خاتىرىسى ئالدىدا باش ئېگىدۇ. ئىككىنچى دۇنيا ئۇرۇشى پۈتكۈل ئىنسانىيەتكە ھېسابسىز كۈلپەتلەرنى ۋە ئازاپ-ئوقۇبەتلەرنى ئېلىپ كەلدى. بىز تەجاۋۇزغا قارشى كۈرەشتە، يەر-يۈزىدىكى تىنچلىق ئۈچۈن ئۆز جېنىنى قۇربان قىلغانلارنىڭ ھەممىسىنىڭ خاتىرىسىگە چوڭقۇر ھۆرمەت بىلدۈرىمىز.

تارىخ ئېغىر ساۋاق بەردى. ئۇرۇشنىڭ ئالدىنى ئېلىشقا، جىددىيلىشىپ كەتكەن خوۋپىنى ئۆز ۋاقتىدا يوقىتىشقا مۇۋاپىق بولالمىغانلىغى خەلقلەرگە ھەددىدىن تاشقىرى قىممەتكە چۈشتى. بۇ پاجىئەنىڭ تەكرارلىنىشىغا يول قويۇشقا بولمايدۇ. يېڭى دۇنيا ئۇرۇشىغا يول قويماسلىق ئۈچۈن ھەممە ئىشلارنى قىلىش كېرەك ۋە قىلىش مۇمكىن.

يەر-جاھان ئۇنىڭسىزمۇ ئاممىۋي قىرغىنچىلىق قۇراللىرىغا توشۇپ كەتتى. لېكىن ئۇلارنى كۆپەيتىش داۋام قىلماقتا. بارغانسېرى تېخىمۇ كۈچلۈك ۋە ھالاكەتلىك قۇراللار كەشىپ قىلىنماقتا. غەربىي يېۋروپادا يۈزلەپ يېڭى راكېتىلار ئۈچۈن مەيدانچىلار تەييارلانماقتا. ئادەملەرنى يادرو قۇرالىنى قوللىنىشقا يول قويۇشقا بولىدىغانلىغى توغرىلىق جىنايەتلىك پىكىرگە كوندۇرمەكچى بولۇشۋاتىدۇ.

سەياسىي كەسكىنلىك كۈچەيتىلمەكتە. ياڭلىۋاشتىن ھەربىي ئۈستۈنلۈك قازىنىشقا ئۈمۈت قىلىنماقتا. پوپوزا قىلىش ئۇسۇللىرى ئىشلىتىلمەكتە. باشقا ئەللەرنىڭ ۋە خەلقلەرنىڭ ئىشلىرىغا ئوچۇقتىن-ئوچۇق ئارىلىشىش داۋاسى قىلىنماقتا. بۇنىڭ ھەممىسىگە «سوۋېت ھەربىي خوۋپى» دېگەن قوپال تويدۇرمىلار چۈمپەردە قىلىنماقتا.

س س س ر ئالىي سوۋېتى تۆۋەندىكىلەرنى قەتئىيلىك رەۋىشتە بىلدۈرىدۇ:

سوۋېت ئىتتىپاقى ھېچ كىمگە خوۋپ سېلىۋاتقىنى يوق، غەرپتە ياكى شەرقتە بىرمۇ دۆلەتكە قارشى ئۇرۇشقا ئىنتىلىۋاتقىنى يوق. سوۋېت ئىتتىپاقى ھەربىي ئۈستۈنلۈكنى قولغا كەلتۈرۈشكە ھەرىكەتلەنمىگەن ۋە ھەرىكەتلىنىۋاتقىنى يوق. ئۇ كوپلەپ قۇرال ئىشلەپ چىقىرىشنى ياڭلىۋاشتىن ئۆۋچ ئالدۇرۇشنىڭ تەشەببۇسكارى بولمىغان ۋە بولمايدۇ ھەم. ئۇ قۇرال-ياراقلارنىڭ ھەر قانداق تۈرىنى ئۆز ئارا، باشقا دۆلەتلەر بىلەن كېلىشىپ چەكلەشكە، مەنئىي قىلىشقا رازى ئىكەنلىكىنى ئېيتماقتا.

تىنچلىقنى تەمىنلەش سوۋېت دۆلىتىنىڭ تاشقى سەياسىتىنىڭ ئالىي مەخسىتى بولۇپ كەلدى، ھازىرمۇ شۇنداق بولماقتا ۋە شۇنداق بولغۇسى. سوۋېت كوممۇنىستىك پارتىيەسىنىڭ 26-سېيزى تەرىپىدىن قوبۇل قىلىنغان ۋە 80-ژىللار ئۈچۈن بەلگۈلەنگەن تىنچلىق پروگراممىسى شۇ مەخسەتكە قارىتىلغاندۇر. ئۇ، راكېتا-يادرو قۇراللىرىنىمۇ، شۇنداقلا ئادەتتىكى قۇراللارنىمۇ قىسقارتىش چارىلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، موجۇت توقۇنۇشلار ۋە كرىزىس ھالەتلىرىنى ھەل قىلىش ھەم يېڭى توقۇنۇشلار ۋە كرىزىس ھالەتلىرىنىڭ ئالدىنى ئېلىش توغرىلىق تەكلىپلەرنى ئەكس ئەتتۈرىدۇ، ۋەزىيەتنىڭ يېنىكلىشىشىنى چوڭقۇرلاشتۇرۇشقا ۋە بارلىق قىتئەلەردىكى ئەللەرنىڭ تىنچلىقتا ھەمكارلىشىشىنى تەرەققىي ئەتكۈزۈشكە قارىتىلغان ئىنتىلىشىنى ئىپادىلەيدۇ. ئۇ، سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ تىنچلىق بىلەن بىخەتەرلىككە دائىر بارلىق مۇھىم مەسىلىلەر بويىچە مۇزاكىرە ژۈرگۈزۈشكە، باشقا دۆلەتلەرنىڭ ھەر قانداق ئەمەلىي غايىلىرىگە ئېتىۋار بىلەن قاراشقا تەييار ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ.

بىزنىڭ يادرولۇق ئەسرىمىزدە، ھەممىگە تىنچلىق، بىخەتەرلىك، كەلگۈسىگە ئىشەش ھاسىل قىلىش قانچىلىك كېرەك بولسا، دىئالوگ، مۇزاكىرە ژۈرگۈزۈشمۇ ھەممىگە بىردەك دەرىجىدە لازىمدۇر. ھازىرقى ۋاقىتتا تالاش پروبلېمىلار قانچىلىكلا كەسكىن ۋە مۇرەككەپ بولمىسۇن، ئۇلارنى ھەل قىلىشنىڭ مۇزاكىرە ژۈرگۈزۈشتىن باشقا مۇۋاپىقراق ئۇسۇلى يوق. بار ئىمكانىيەتلەرنىڭ بىرىنچىمۇ قولدىن بېرىلمەسلىكى لازىم. ۋاقىت كۈتمەيدۇ!

مۇزاكىرىلەر ئۈچۈن پايدىلىنىلماي قالغان ھەر بىر كۈننىڭ ئوتۇشى بىلەن يادرو توقۇنۇشنىڭ خوۋپى ئۆسۈۋېرىدۇ. ھەر بىر خەلقنىڭ ئالدىدا ۋە بارلىق خەلقلەرنىڭ ئالدىدا تۇرغان ئىنتايىن مۇھىم پروبلېمىلارنى ھەل قىلىش ئىشى كېيىنگە قالدۇرۇلۇۋېرىدۇ. ۋاقىت كۈتمەيدۇ!

بىزنىڭ زامانىمىزدا ئۆز ھەرىكەتلىرى بىلەن كوپلەپ قۇرال ئىشلەپ چىقىرىشقا، دۇنيادا ئادەملەرنى ئاممىۋي قىرىش ۋاسىتىلىرىنى تېخىمۇ كوپرەك توپلاشقا رەغبەتلەندۈرۈۋاتقان، دۆلەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى تالاش مەسىلىلەرنى ھەل قىلىشتا كۈچ قوللىنىشقا دەۋەت قىلىپ جار سېلىۋاتقان ياكى بولمىسا بۈگۈنكى كۈندە جاھان ئۈستىدە تۇغۇلغان خوۋپقا كۆز ژۇمۇۋاتقانلارنىڭ ھەممىسى ھەقىقەتتە ئىنسانىيەتنى ھالاكەتكە ئىتتىرىۋاتىدۇ.

س س س ر ئالىي سوۋېتى بارلىق ئەللەرنىڭ قانۇن چىقىرىش ئورگانلىرىغا مۇراجىئەت قىلىپ، راكېتا-يادرو قۇراللىرىنى كوپلەپ ئىشلەپ چىقىرىشنى ياڭلىۋاشتىن ئۆۋچ ئالدۇرۇشقا يول قويمايدىغان نەتىجىنى كۆزلىگۈچى مۇزاكىرىلەرنىڭ ۋىجدانلىق، تەڭ ھوقۇقلۇق ئاساستا ژۈرگۈزۈلىدىغان، ھېچ قانداق ئالدىن-ئالا قويۇلغان شەرتلەرسىز، ياكى زورلاۋەنلىك ئىشلىتىلمەيدىغان مۇزاكىرىلەر ژۈرگۈزۈشكە قەتئىي تەرەپدارلىق بىلدۈرۈشكە چاقىرىدۇ.

س س س ر ئالىي سوۋېتى ئۆز مۇراجىئىتىنىڭ زامانىمىزنىڭ بۇ ئەڭ مۇھىم، ئەڭ ئوتكۇر مەسىلىسى مۇناسىپ تەرىزدە زور دىققەت بىلەن كورۇپ چىقىلىشىغا ئۈمۈت قىلىدۇ. ئۇ شۇنىڭغا ئىشىنىدۇكى، پارلامېنتلار مۇزاكىرىلەر يولى بىلەن كوپلەپ قۇرال ئىشلەپ چىقىرىشنى ژۇگەنلەشنى ۋە قۇرالسىزلىنىشنى نەتىجىلىك قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن لازىم بولغان ھوقۇقلارغا ۋە ئابروي-ئېتىۋارىغا ئېگىدۇر. س س س ر ئالىي سوۋېتى ئۆز تەرىپىدىن بۇنىڭدىن كېيىنمۇ مۇزاكىرىلەر يەكۈنىدە ئىجابىي نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈرۈشكە ياردەم قىلىدىغان مۇھىتنى يارىتىش ئىشىغا ئۆز ھەسسىسىنى قوشىدۇ.

تىنچلىق-ئىنسانىيەتنىڭ ئومۇمىي بايلىقى، ئەندى بىزنىڭ زامانىمىزدا بولسا، ئۇ، ھايات كەچۈرۈشنىڭ ئەڭ بىرىنچى دەرىجىلىك شەرتىدۇر. پەقەت بىرلىكتە كۈچ چىقىرىش ئارقىلىقلا تىنچلىقنى ساقلاپ قېلىش ۋە مۇستەھكەم تەمىنلەش مۇمكىن ۋە لازىم.

سوۋېت سوتسىالىستىك جۇمھۇرىيەتلەر ئىتتىپاقىنىڭ ئالىي سوۋېتى.

موسكۋا، كرېمل. 1981-ژىل، 23-ئىيۇن.

جانجان دىياردا

قازاقستاننىڭ يېڭى كۇرورتلىرى

قازاقستاننىڭ قوستاناي ئوبلۇسى تېررىتورىيەسىدىكى لاۋرېنتىېۋ كولىدە تېپىلغان شىپالىق پاتقاقلار ۋە مىنېرال سۇلار مەنبەسى يېنىدا «سوسنوۋىي بور» ساناتورىيىسى ئېچىلدى. ئۇنىڭ بىنالىرىنىڭ زامانىۋى قىياپىتى قارىغايلىق ئورمانغا تەبىئىي رەۋىشتە ئوتۇشۇپ كەتكەن.

جۇمھۇرىيەتنىڭ تەبىئىي بايلىقلىرى ھەر خىل كۇرورتلارنى تەرەققىي ئەتكۈزۈشنىڭ پۈتمەس-تۈگىمەس ئىمكانىيەتلىرىنى ئاچماقتا. ئوزلەشتۇرۇلگەن بوز رايونلىرىدا، ماڭغىشلاق يېرىم ئارىلىدا ۋە ئالتاينىڭ ئېگىز تاغلىرىدىكى سايلىرىدا گىدروگېولوگلارنىڭ كۈچ چىقىرىشى نەتىجىسىدە مىنېرال سۇلار ۋە پاتقاقلارنىڭ ئورغۇنلىغان مەنبەلىرى تېپىلدى.

مىڭلىغان كانچىلار، ترانسپورت خادىملىرى، دېخانلار ھەر ژىلى ئويىدىن مىڭلىغان كىلومېتر ژىراقلىقتا بارماي دەم ئېلىشى، خۇددى قىرىم ۋە كاۋكاز كۇرورتلىرىغا ئوخشاش داۋالىنىشى مۇمكىن.

تاس مۇخبىرى.

ئۇست-كامېنوگورسك شەھىرىدىكى «كازگىپروتسۋېتمېت» لايىھىلەش ئىنستىتۇتىنىڭ ئىنژېنېرى شاياخمېت تولېگېنوۋ ئېلىمىزدىكى رەڭلىك مېتالل كارخانىلىرىنى لايىھىلەش خۇسۇسىدا ياراتقان زور نەتىجىلىرى بىلەن تونۇلغان ياش مۇتەخەسسىستۇر.

سۈرەتتە: ئىنژېنېر ش. تولېگېنوۋ.

سادىر مەكتۈپىنىڭ مۇدىرەسى

سادىر يېزىسىنىڭ ئادەمنىڭ زوقىنى كەلتۇرگۈدەك ئازادە، كەڭ، بۈك باراقسان كوچىلىرىنىڭ بىرىدىكى ھەيۋەتلىك بىنا ئالدىغا كېلىپ توختىدۇق. ئەتراپ جىمجىت. ھەممە دەرىستە ئوخشايدۇ. مەكتەپكە قاراشلىق چوڭ باغنىڭ، سپورت مەيدانچىسىنىڭ ئازىلىغى، سەرەمجانلىغى بۇ دەرگاھتا ئىنتىزامنىڭ ۋە ئىشچان قوللارنىڭ بارلىغىدىن دېرەك بېرەتتى.

بىز مەكتەپ مۇدىرەسى رىزۋان ئابدۇكېرىموۋانى ئىزدىگەن ئىدۇق. ئۇستاز چوڭ زالدا سەككىزىنچى سىنىپ ئوقۇغۇچىلىرى بىلەن سۆھبەتتە ئىكەن. ئۇنىڭ ئىجازىتى بىلەن سۆھبەتكە بىزمۇ قاتناشتۇق.

— سىلەر، — دېدى رىزۋان شاگىرتلارغا ئىللىق قاراپ، — ئەندى 8 — سىنىپنى تۈگۈتىسىلەر. بۇ — ھاياتىڭلاردىكى ئالاھىدە بىر باسقۇچ. ئەندى يە مەشەدە قېلىپ 10 — سىنىپنى تاماملاپ ياكى كەسىپ ئۈچىلىشىلىرىگە چۈشۈپ ئۆزەڭلار خالىغان ھۈنەرنى ئىگەللەشمۇ ئۆز ئىختىيارىڭلاردا. ئۇ يەردە 10 ژىللىق مەكتەپ پروگراممىسى بويىچە ئوقۇپ ئوتتۇرا مەلۇمات ئالىسىلەر. بۇ ھەقتە كىمنىڭ قانداق ئارمىنى بار، قېنى ئېيتىڭلار. «ئويلاپ پىچكەن تون كالتە بولمايدۇ» دېگەن ئەمەسمۇ، مەسلىھەتلىشەيلى.

رىزۋان ئابدۇكېرىموۋانىڭ ئاۋازىدا ئۇستازغا خاس غەمخورلۇق، مېھرىۋانلىق ھېسسىياتلىرىنىڭ نىشانى ئېنىق بايقىلاتتى. ئوقۇغۇچىلارمۇ خۇددى ئاتا — ئانىلىرى بىلەن با مەسلىھەت ئىش كورۈپ ئولتارغاندەك، ھېچ تارتىنماستىن ئارمانلىرىنى ئوتتۇرىغا قويۇشتى. بىرلىرى ئونىنچى سىنىپنى تۈگىتىپ، ئالىي بىلىم يۇرتلىرىغا بېرىپ مۇئەللىم، دوختۇر، ئىنژېنېر بولۇشنى ئارزۇ قىلغان بولسا، يەنە بىرلىرى تېخنىكوم — ئۈچىلىشىلاردا خالىغان ھۈنەرلەرنى ئۈگىنىشنى ئارزۇ قىلىدىغانلىغىنى ئېيتىشتى.

بىزنى مەجلىستىن چىققاندىن كېيىن مۇدىرە كابىنېتىغا تەكلىپ قىلدى.

— سىلەرنى كۈتتۈرۈپ قويدۇق. ئەپۇ سورايمىز، — دېدى ئۇستاز كەمتەرلىك بىلەن. بىز ئۇنىڭ ياش ئوسمۇرلەرگە ھايات يولىنى تاللاپ ئېلىشتا بەرگەن مەسلىھەتلىرىنىڭ ئالاھىدە ئەھمىيەتلىك ئىكەنلىگىنى ئېيتتۇق.

رىزۋانگۇل ئابدۇكېرىموۋا ئوز ۋاقتىدا ئىبرەتلىك، ئەمۇنچى شاگىرت بولغان، ئۇستاز كورگەن. ئۇ شەرقىي تۈركىستاننىڭ ئىلى ۋىلايىتىدە تۇغۇلۇپ چوڭ بولدى. غۇلجا قىزلار ئوتتۇرا مەكتىۋىدە ئوقۇپ، ئۇنى 1956 — ژىلى تاماملىدى. رىزۋان ئەنە شۇ چاغلاردىلا مۇئەللىمە بولۇشنى ئارزۇ قىلاتتى. ئېسىل ئارزۇغا ئېرىشىش مەخسىتىدە ئۇ، ئۈرۈمچىگە كەلدى. لېكىن دارىلفۇنۇندا ئوقۇش ئىمكانىيىتى بولمىدى. چۈنكى ئۇيغۇر، قازاق ئوخشاش ئاز سانلىق خەلقلەرنىڭ چەتكە قاقىلغان ختاي چوڭ مىللەتچىلىرى ھەر تۈرلۈك باھانىلار بىلەن دارىلفۇنۇن ئىشىگىنى تاقاپ، ئوقۇشقا كەلگەن ياشلارنى ئۆزلىرىگە قايتۇرۇۋەتتى. رىزۋانگۇلمۇ ئوقۇش ئىمكانىيىتىدىن مەھرۇم بولدى، لېكىن ئۇ مەخسىتىدىن قايتمىدى.

رىزۋانگۇل ئابدۇكېرىموۋا 1960 — ژىلى ئائىلىسى بىلەن سوۋېت ئىتتىپاقىغا كۆچۈپ چىقىپ، پانفىلوۋ شەھىرىگە ئورۇنلاشتى. ياش قىزنىڭ ئارزۇسى ئەندى ئەمەلگە ئاشتى. ئالماتا پېداگوگىكا ئىنستىتۇتىنى تاماملاپ، تېتىك قىزنى سادىر سەككىز ژىللىق ئۇيغۇر مەكتىپىگە مۇئەللىملىككە تايىنلىدى.

بۇ خوشوستا رىزۋان مۇنداق دېيدۇ:

— سوۋېت دىيارىدا ھەر كىم مىللىتىدىن قەتئىي نەزەر ئوقۇشقا ھەقلىق بولۇپ، ئوقۇش پۈتۈنلەي ھەقسىز ئىكەن. ماگا ئوخشاش ئىشتىن قول ئۈزمەستىن كېلىپ، كېتىپ ئۆزلىگىدىن ئوقۇيدىغانلارغا ھەر ژىلى ئەمگەك ھەققى تۆلەنگەن ھالدا ئوقۇشمۇچە دەم ئېلىش بېرىلىشى ئوخشاش ئىمتىيازلاردىن مەن كەڭ پايدىلاندىم. مەن ئەشۇ ئېرىقىدا ئوقۇپ 1967 — ژىلى ئالمۇتا دارىلمۇئەللىمىنىڭ ماتېماتىكا فاكۇلتېتىنى تاماملىدىم. شۇ ژىلى سادىر يېزىسىدىكى موشۇ سادىر مەكتۈپىگە مۇدىرە بولۇپ تەينلاندىم. مانا شۇنىڭدىن بۇيان 13 ژىل داۋامىدا مەن موشۇ خىزمەتتىمەن.

مەكتەپ ھاياتى، يېزا ھاياتى بىلەن زىچ باغلىق. بۇ ھەقتە سوز ئاچقاندا رىزۋان مونۇلارنى ئېيتتى:

— يېزىمىزدا «ئوكتەبرنىڭ 40 ژىللىغى» ناملىق ئاتاقلىق، ئىختىسادىي جەھەتتىن قۇدرەتلىك كولخوزنىڭ 5 — برىگادىسى جايلاشقان. ئېگىلىگىمىز ژىلدىن — ژىلغا ئوسۇپ كەلمەكتە. ھازىر 900 گېكتار يەرگە كومۇقوناق تېرىلىدۇ. ئۇنىڭدىن ھەر ژىلى بىر مىللىون سوم ئەتراپىدا تازا كىرىم چۈشىدۇ. برىگادا ئىختىسادىنىڭ ئوسۇشى بىلەن بىللە مەدەنىي ھاياتىمىزمۇ گۈللەپ، يېزىمىز ئاۋاتلاشماقتا.

بىزدە ھازىر 200 دىن ئوشۇق بالا ئوقۇيدۇ. دەرىس ئانا تىلدا ئېلىپ بېرىلىدۇ. 13 مۇئەللىمنىڭ ھەممىسى ئالىي مەلۇماتلىق مۇتەخەسسىلەر.

— بىز بالىلارنى ياخشى ئوقۇتۇش بىلەن بىللە، — دەيدۇ مۇدىرە، — ئۇلارنىڭ ئەخلاقىنىڭ زامانىمىز تەلەپلىرى دەرىجىسىدە بولۇشىغا كوپ ئېتىۋار بېرىمىز. بالىلارنىڭ ئەدەپلىك، ۋىجدانلىق، ۋەتەنپەرۋەر، ئىنسانپەرۋەر بولۇش روھىدا تەربىيىلەيمىز. مەزكۇر ئالىيجاناپ، يۈكسەك پەزىلەتلەرنى جارىي قىلىش ئۈچۈن يېزىدىكى، پېشقەدەملەر، ئەمگەك مەردانىلىرى بىلەن با مەسلىھەت ئىش ئېلىپ بېرىپ، ئۇلار بىلەن ئۇچرىشىشلار، داڭلىق شائىرلىرىمىز بىلال نازىم، لۇتپۇللا مۇتەللىپلەرگە بېغىشلانغان كەچلەر ئوتكۈزىمىز.

ئەلۋەتتە، بۇ جەھەتتىن رىزۋان ئابدۇكېرىموۋانىڭ ئۆزى ياخشى پائالىيەت كورسەتمەكتە. ھوكۈمەت ۋە پارتىيە تەرىپىدىن ئۇنىڭ ئۇستازلىق خىزمىتى لايىقىدا باھالانماقتا. ئۇ بىر نەچچە قېتىم رايونلۇق، ئوبلۇسلۇق مائارىپ بولۇملىرىنىڭ پەخرىي يارلىقلىرىغا، لېنىننىڭ تۇغۇلغىنىغا 100 ژىل تولۇشى مۇناسىۋىتى بىلەن مەرىكىلىك مېدالىغا مۇيەسسەر بولدى. مىننەتدار خەلق ئۇنى بىر نەچچە قېتىم يەرلىك، رايونلۇق كېڭەشكە ۋەكىل ئېتىپ سايلىدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى خەلققە ئادىل خىزمەت قىلىشنىڭ ئەجرى، خەلقنىڭ ئۇستازلارغا بولغان ھورمىتى بولسا كېرەك.

ئا. ھۇسەيىن.

«تومۇر يولچىلار ئائىلىسى»

قازاقستاننىڭ پەخرىي تومۇر يولچىسى ئۇرسۇن ھوشۇرباقىيېۋنىڭ ئىسمى پۈتكۈل قازاقستان تومۇر يولچىلىرىغا ياخشى تونۇش. ئۇ ئالمۇتا تومۇر يول تېخنىكۇمىنى تۈگىتىشى بىلەن دەسلەپكى چاغلاردا بىر ئاز ۋاقىت تومۇر يول دىستانسىيەسىدە برىگادىر بولۇپ ئىشلىدى.

ئاندىن ياش مۇتەخەسسىس ئوقۇشىنى داۋاملاشتۇرۇش مەخسىتىدە خاباروۋسك شەھىرىدىكى تومۇر يول ترانسپورتى ئىنژېنېرلىرى ئىنستىتۇتىغا چۈشۈپ، ئۇ يەردە بەش ژىل ئوقۇپ چىقتى. ئەندى ئۇ دىپلوملۇق ئىنژېنېر سۈپىتىدە دەسلەپ ئالمۇتا تومۇر يول دىستانسىيەسىنىڭ باش ئىنژېنېرى، كېيىن ئۇنىڭ باشلىغى بولۇپ ئىشلىدى.

ھوشۇرباقىيېۋ ئون ئىككى ژىل مەزكۇر كوللېكتىۋقا رەھبەرلىك قىلىپ، تومۇر يولچىلارنىڭ ياخشى خىزمەت قىلىشىنى تەمىنلىدى.

تەجرىبىلىك ئىنژېنېر ئوزىنىڭ كېيىنكى ژىللاردىكى پائالىيىتىنى ئۇستازلىق ئىشلارغا بېغىشلىماقتا. ھازىر ئۇ ئالمۇتا تومۇر يول ترانسپورتى تېخنىكۇمىنىڭ ئوقۇتقۇچىسى.

بۇ ئوقۇش ئورنىدا تەربىيىلىنىپ چىققان ياش كادىرلار ئالمۇتا، بوز ۋە غەربىي قازاقستان تومۇر يوللىرىدا ئەمۇنىلىك خىزمەت كورسىتىۋاتىدۇ. ھوشۇرباقىيېۋنىڭ بالىلىرىمۇ ئاتا ئىزىنى قوغلاپ، تومۇر يولچى مۇتەخەسسىسلىكىگە مېھىر باغلاپ، ئوزلىرىنىڭ ھايات يولىنى بۇ ساھادا مۇۋاپپەقىيەتلىك باشلىماقتا. ئۇنىڭ چوڭ ئوغلى تاھىر تومۇر يول تېخنىكۇمىنى مۇۋاپپەقىيەتلىك تۈگىتىپ، ئىلگىرى ئاتىسى ئىشلىگەن تومۇر يول دىستانسىيەسىدە برىگادىر بولۇپ ئىشلىمەكتە.

يەنە بىر ئوغلى مەھەممەتجان تومۇر يول ئىنستىتۇتىنى تۈگىتىپ، ئىنژېنېر — مېخانىك بولۇپ ئىشلىمەكتە. مەھەممەتجاننىڭ تۇمۇرلۇك يولدىشى گوزەلمۇ مەزكۇر ئىنستىتۇتتا ئوقۇيدۇ. زاكىر بىلەن باتۇرمۇ يول تېخنىكۇمىدا ئوقۇپ، ئاتىسىنىڭ ئىزباسارلىرى بولماقچى.

بۇ ئائىلە ئەزالىرىنى ئىشداشلىرى «تومۇر يولچىلار ئائىلىسى» دەپ ھورمەتلەيدۇ.

م. ئۇرتازىن.
ئالمۇتا شەھرى.

ئامانكېلدىنىڭ ئامىتى

داڭلىق تورغاي ئولكىسى ئوزىنىڭ ئاتاقلىق ئىسمداش ئوغلانلىرى ئامانكېلدىلەر بىلەن مەلۇمدۇر. ئۇلار — گراژدانلار ئۇرۇشىنىڭ قەھرىمانى، خەلق باتۇرى ئامانكېلدى ئىمانوۋ ۋە بىز بۇ ماقالىمىزدا ھېكايە قىلماقچى بولغان سوتسىيالىستىك ئەمگەك قەھرىمانى، ئاتاقلىق مېخانىزاتور، دېخان ئامانكېلدى ئىنكېباييېۋتۇر.

ئېسىل بىلەن تورغاي دەريالىرىنىڭ ساھىللىرىنى كېسىپ ئوتىدىغان بىر ئوستەڭ بار. ئۇنى كىشىلەر ئەزەلدىن «تېرىس ئاققان» دەپ ئاتايدۇ.

ئۇنىڭ ئېسىل دەرياسى بىلەن ئۇتاشقان جايىدا داڭلىق بىر ئېگىلىك جايلاشقان. بۇ ئامانكېلدى ئىنكېباييېۋنىڭ ژۇتى بولغان «تېرىس ئاققان» سوۋخوزىدۇر. بۇ تەۋەنىڭ يەر — سۇيى باي بولۇپ، شارائىتى ئىنتايىن قولايلىق، قارا توپراقلىق، سۇيى مول، ئوتلاقلىرى كەڭ — تاشا. ئېگىلىك بۇ كۈنلەردە ھەم دېخانچىلىق، ھەم چارۋىچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. ئىلىك زامانلاردىن پەقەت چارۋىچىلىق بىلەنلا شۇغۇللىنىپ كەلگەن بۇ ژۇت بوز يەرلەرنى ئوزلەشتۇرۇش ئىشلىرى باشلانغاندىن تارتىپلا دېخانچىلىقنىمۇ جىددىي قولغا ئالدى. ئامانكېلدى بولسا ئەشۇ بوز ئوزلەشتۇرۇش كەبى بۇيۇك ئۇمۇمخەلق ئىشىغا مەردانىلارچە ئاۋاز قوشقان ئوغلانلاردىن بولدى.

... 1941 — ژىلنىڭ قەھرىتان قىش كۈنلىرىنىڭ بىرىدە ئىنكېباي قانلىق جەڭ مەيدانىغا ئاتلانغان چاغدا ئۇ، ئوغلىنى تېخى كورمىگەن — ئايالى ھامىلدار قالغان ئىدى. ژىللار ئوتۇپ ئامانكېلدى 10 — سىنىپنى تاماملاپ، كەسىپ تاللايدىغان پەيتى يېتىپ كەلگەندە، ئانا دېدى:

— رەھمەتلىك ئاتاڭ، سېنىڭ مانا شۇنداق ژىگىت بولۇپ ئوسكىنىڭنى كورگەن بولسا، خوشاللىغىدىن بېشى ئاسمانغا يېتەر ئىدى. ئامالىم قانچە، ئۇرۇش داداڭنىڭ ياستۇغىنى قۇرۇتتى. داداڭنىڭ ساڭا قالدۇرغان ۋەسىيىتى بار. سەن شۇ ۋەسىيەتكە سادىق بول. داداڭ سېنى ژۇتقا مېھرىۋان بولسۇن، ھەممىنى ژۇت بىلەن بىللە كورسۇن، تۇغۇلغان دىيارىنى كوز قارچۇغىدەك ئاسراپ، ئۇنىڭغا سادىق پەرزەنت بولسۇن، دەپ، ئارزۇ قىلغان ئىدى. شۇنىڭ ئۈچۈن ئوز ژۇتۇڭدا يۈز بەرگەن بۇ چوڭ ۋاقە — بوز يەر ئېچىش ئىشىغا قاتنىشىپ، دېخان بولغىن، بالام...

ۋەتەن يولىدا جەڭ قىلىپ قۇرۋان بولغان ئاتا ۋەسىيىتى ئامانكېلدىنى چوڭقۇر ئويلاندۇرۇپ قويدى. ئاتىنىڭ سوزى مۇقەددەس بولسا كېرەك.

ئامانكېلدى مېخانىزاتورلۇق كەسپىنى ئىگەللەپ، شۇ ئارقىلىق مول ھوسۇل يېتىشتۇرۇش ئىشىدا جان — دىلى بىلەن ئەمگەك قىلىشنى شەرەپلىك مەخسەت دەپ بىلدى. ئۇ دېخانچىلىقنىڭ، تېخنىكىنىڭ سىرلىرىنى داۋاملىق ئۈگىنىپ، ئىلغار تەجرىبىلەرنى ئوز ئەمەلىيىتىدە پايدىلاندى. ئۇ ھەر قانداق قىيىنچىلىقلاردىن قورقماي پەقەت ئالغا ئىنتىلىشنى مەخسەت قىلدى. مەخسەت ئۇنى ھەممە ۋاقىت ئالغا باشلىدى. ئادىل ئەمگىكى ئۇنىڭغا ئابروي ئېلىپ كەلدى. ئۇ ئۇرغۇن ئوردېن — مېداللارغا، كوپلىگەن ماددىي مۇكاپاتلارغا سازاۋەر بولدى. ئوبلۇسلۇق، جۇمھۇرىيەتلىك پارتىيە قۇرۇلتايلىرىدا ۋەكىل سۈپىتىدە ئىشتىراك قىلدى. ھازىر بولسا ئامانكېلدى ئىنكېباييېۋ سوتسىيالىستىك ئەمگەك قەھرىمانى، قازاقستان مەركىزىي پارتىيە كومىتېتىنىڭ ئەزاسىدۇر.

ئىشقا پىششىق، ئېغىر بېسىق، قوي كوزلۇك، چىرايى شامالدا قارايغان بۇ ژىگىت بىلەن كوڭلىدىن چىقىپ سوزلەشمەك ئانچىلا ئاسان ئەمەس، ھەر بىر مىنۇتىنىڭ قەدرىنى بىلىدىغان ئامانكېلدى گەپنى سوزۇشنىمۇ خالىمايدىغان ژىگىت. ئۇ خۇددى «مېنى سوزۇم ئارقىلىق ئەمەس، ئىشىم ئارقىلىق بىل» دېگەندەك دالا كېمىسى — كومباينىغا جايلىشىپ ئولتىرىپ، ئېتىزلىققا يول ئالاتتى. شۇنداق ۋاقىتلاردا مەن كەينىدىن ئۇزاق قاراپ، ئوز يېرىگە، ئوز ژۇتىغا پۈتۈن مېھرىنى ئاتا قىلغان بۇ ژىگىتنىڭ ئامىتىگە، بەختىيار تەغدىرىگە زوقلىنىپ قالاتتىم، مەغرۇرلىنىش ھىسلىرىگە چومەتتىم.

ئامانكېلدىنىڭ شۇ بىر سوزلىرى ھازىرغىچە ئىسىمدە. شۇندا ئۇ مۇنداق دېگەن ئىدى:

— بىر كۈنى ئىشتىن قايتىپ كەلسەم، ئانام يېڭى ھوسۇلنىڭ ئۇنىدىن مېزىلىك نان پىشىرىپ دەستىخانغا تىزىپ قويۇپتۇ. مېنىڭ ھوزۇرلىنىپ يېيىشىمگە زوقلانغان ئانام:

— ھە، بالام، ئوزەڭ تەر توككەن ئاشلىقنىڭ تەمى قانداق ئىكەن؟! دۇنيادا ھالال مېھنەت تەرىدىن كەلگەن تەمدىن ئارتۇق لەززەتلىك نەرسە يوق، — دېگەن ئىدى.

ھالال ئەمگەك، دېخانچىلىق، يەرنى ئاسراش دېگەن سوزلەرنىڭ قەدرىگە بىز مېھنەت قىلىش، تەر توكۇش جەريانىدا يەتكەنبىز...

ئىنتايىن ئورۇنلۇق سوز!

سېرىك تۇرغىنبېكوۋ.

قازاقىستان شەھەرلىرى

دەشتى-چۆلدىكى شەھەر

قىزىلقۇم جەزىرىسىدە بەرپا قىلىنغان چاردارا سۇ ئىشي دېڭىزى بويىدا چاردارا دېگەن يېڭى شەھەر قەد كۆتەردى. ئەرەپ تىلىدا چاردارا دېگىنىمىز «چار- تورت، دارا- توپىلىك يەنى تورت توپىلىك» دېگەن ئىككى خىل ئۇقۇمنى بىلدۈرىدۇ. ئەينە شۇ تورت توپىلىككە جايلاشقان بۇ چاردارا دېگەن جايدا چارەك ئەسىر ئىلگىرىلا ژۇت يوق ئىدى. ئەسىرلەر داۋامىدا ئۇيقىدا ياتقان بۇ جانسىز دەشتى- چۆلدىكى چاردارا توپىلىگى بۈگۈنكى كۈندە پۈتكۈل مەملىكىتىمىزگە تونۇش بولۇپ، ھەر كىمنى زوقلاندۇرىدىغان گوزەل بىر تەۋەگە ئايلاندى. بىر چاغلاردا ئاپتاپنىڭ دەستىدىن جان- جانىۋار، ئۇچار- قانات ماكان قىلمايدىغان بۇ قاقاس جەزىرىدە هازىر ھەجمى 5،7 مىللىارد كۇادراتمېترنى تەشكىل قىلىدىغان، ئۇزۇنلىغى 90، كەڭلىگى 30 كىلومېتر كېلىدىغان چاردارا دېڭىزى بارلىققا كەلدى. ئاۋالقى زامانلاردا ئىنسان بالىسىغا بوي بەرمەستىن ئاققان توسۇن سىر دەرياغا هازىر ژۇگەن سېلىنىپ، ئۇ، كىشىلەرگە خىزمەت قىلىشقا باشلىدى، پۈتمەس بايلىق مەنبەسى بولۇپ قالدى. گىگانت توسما سېلىش ئارقىلىق قازاقىستان، ئوتتۇرا ئازىيەنى توك بىلەن تەمىنلەيدىغان 100 مىڭ كىلوۋاتت- ساناتلىق چاردارا سۇ ئېلېكتر ستانسىيەسى ئىشقا چۈشىرىلدى. توسما ئىككى كانالغا ئېچىق بېشى بولۇپ، 41 مىڭ گېكتار بوزيەر ئوزلەشتۈرۈلدى. بۇ ھوسۇلدار ئېرىلغۇ مەيدانىدىن ھەر ژىلى 170 مىڭ تونىنا «كۆمۈچ دان»- گۈرۈچ ئېلىنماقتا.

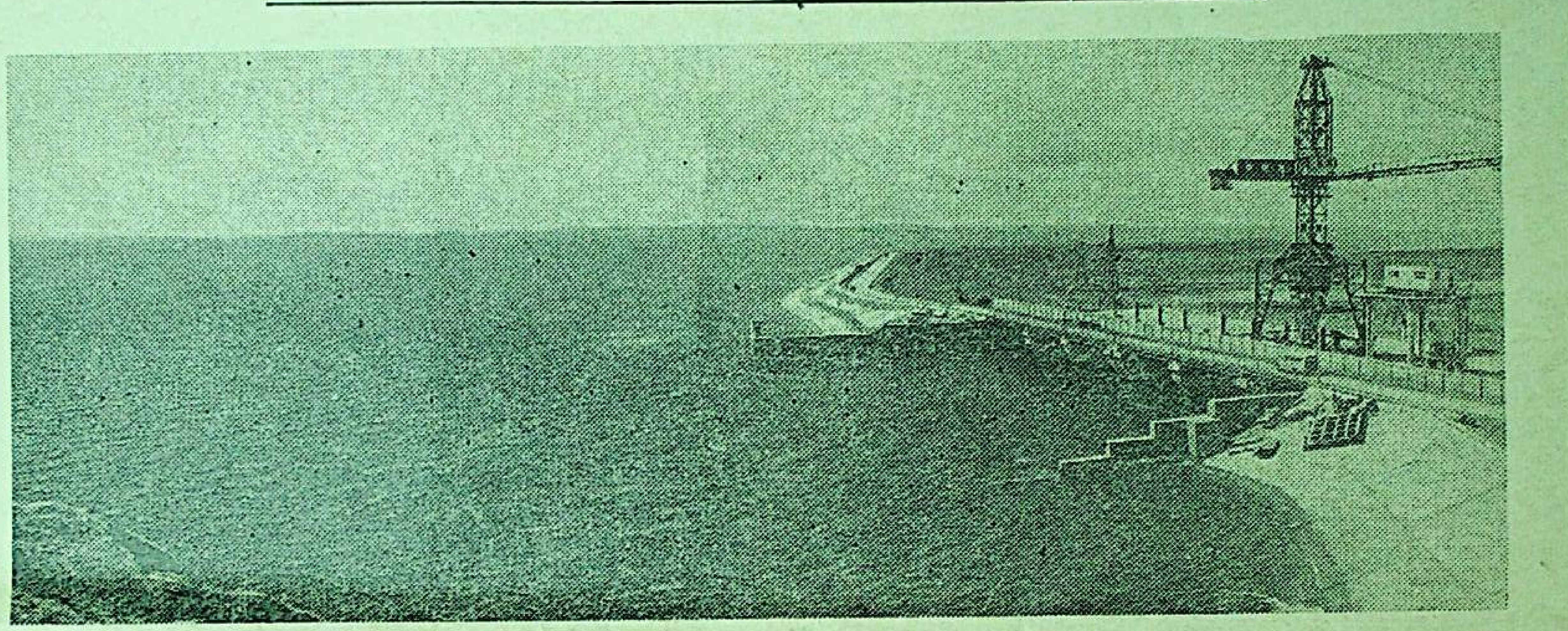

سۈرەتتە: چاردارا دېڭىزى ۋە چارداراسۇ ئېلېكتر ستانسىيەسى.

تارىختىن تورت توپىلىك دەپ نام ئالغان تەۋەدە هازىر چاردارا شەھىرى بەرپا قىلىندى. دېڭىز بويىدىكى بۈك- باراقسانلىق ياش شەھەر دەبدەبىلىك كوركى بىلەن ژىراقتىنلا دىققەت ئېتىۋارىڭىزنى جەلىپ قىلىدۇ. 25مىڭ نوپۇسقا ئىگە بولغان،قازاقىستاندا گۈرۈچ ۋە قاراكول ئەلتېرىلىرىنى يېتىشتۈرۈش تۈپەيلى داڭ چىقارغان چاردارا مەمۇرىي رايونىنىڭ مەركىزى بولغان بۇ شەھەر پۈتكۈل جاھانغا مەلۇمدۇر. بۇ يەردە ئىتتىپاق بويىچە ژىرىك سانائەت كارخانىلىرىدىن قۇرۇلۇش ماتېرىياللىرى كومبىناتى، تومۇر- بېتون بۇيۇملىرى زاۋۇدى موجۇتتۇر.

بۇ يەردىكى ئالامەت ئۆزگىرىشلەر، يېڭىلىقلار توغرىلىق شەھەرنىڭ هۆلىنى قۇرغان سابىق ئىشچى، هازىر خەلق ۋەكىللىرى چاردارا شەھەرلىك كېڭەشنىڭ رەئىسى جانۇزاق ئاخمېتبايېۋ مېنىڭ بىلەن بولغان سوهبەتتە مۇنداق دەيدۇ:

— بۇ چۆل- دالا دا دېڭىز ھەم شەھەرنىڭ پەيدا بولۇشى ئەجدادلىرىمىزنىڭ چۈشىگىمۇ كىرمىگەن بولسا كېرەك. جانسىز جەزىرىنى ئۆزگەرتىپ، ئۇنى ئىنسان بەخت- سائادىتى يولىدا پايدىلىنىش قاتارلىق بۈيۈك ئۆزگىرىشلەر جانىجان ھۆكۈمىتىمىز غەمخورلۇغى تۈپەيلى پەقەت سوۋېت دەۋرىدىلا مۇمكىن بولۇپ قالدى.

سىردەرياغا توسما قۇرۇش ئارقىلىق چاردارا سۇ ئامبىرىنى سېلىش ئىشى 1958- ژىلىلا باشلاندى. قازاقىستاندا تونۇلغان قۇرۇلۇشچى، ماھىر تەشكىلاتچى، ئۇيغۇر ژىگىتى ھاشىم قاسىمۇۋ رەھبەرلىگىدىكى چوڭ كوللېكتىۋ چۆلگە ھۇجۇم باشلاندى. توسما سېلىش، 200 مىڭ گېكتار مەيدانىنى سۇ بىلەن تەمىنلەيدىغان كانال چىقىرىش ژۇرىشىدە جاي- جايلاردىن كەلگەن ھەر مىللەت ۋەكىللىرى- رۇسلار، ئۆزبەك، تاتار، قىرغىز، ئۇكرائىن ۋە باشقىلار ئىشتىراك قىلدى. ئۇلارنىڭ مەئىشىي تۇرمۇشى ئۈچۈن بۇ يەردە بارلىق شارائىتلار يارىتىلىپ، ئىشچىلار ئويجاي، ئاشخانىلار بىلەن تەمىنلەندى. قىسقىسى، تورت توپىلىك چاردارنىڭ هۇلى شۇ چاغلاردىلا قۇرۇلغان ئىدى. ئۇملىك بىلەن ئېلىپ بېرىلغان ئىش ئېز ئارىدا ئوز نەتىجىلىرىنى بەردى. 1968- ژىلى ئىشچىلار ئائىلىلىرىگە 26 مىڭ كۋادراتمېتر ئولتۇراق ئوي بېرىلدى. 400 ئورۇنلۇق ئاغرىقخانا، ئىككى چوڭ مونچا، ئۈچ ئاپتېكا، ئىشچىلارنىڭ بالىلىرى ئۈچۈن ئىككى ئوتتۇرا، بىر 8 ژىللىق مەكتەپ، باللار باغچىلىرى، كاۋپ، كىنوتياتىر سېلىندى.

قىزىلقۇم جەزىرىسىدىكى يېڭى شەھەرنىڭ ئىستىقبالى ئېخمۇزور. 11- بەش ژىللىقتا چاردارانىڭ دەرگاھى يەنىمۇ كەڭىيىپ، ئۇنىڭدا بىر قانچە يېنىك ۋە ئوزۇقتۈلۈك سانائىتى كارخانىلىرى ئىشقا چۈشىرىلىدۇ.

چاردارانىڭ كوركىگە زوقلىنىدۇ كىشى. ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى ۋە كوچىلىرى بويىدىكى بۈككىدە دەرەقلەرنى كورسىڭىز، شەھەر نورمانزارلىق ئىچىگە چۆشكەندەك تۇيۇلىدۇ. تۈپ- تۈز كەڭ كوچىلار، ئىمارەتلەردىكى مىللىي نەقىشلەر، ئاھالە ئۈچۈن قولايلىق شارائىت يارىتىش مەخسەتلىرىدە ئويلەرنىڭ 1- قەۋەتلىرىگە جايلاشتۇرۇلغان ماگازىنلار، ئاشخانىلار، ساتراشخانىلار- مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى شەھەرنىڭ يېڭى مەنزىرىلىرىنى ھاسىل قىلىپ تۇرىدۇ.

قىزىلقۇم جەزىرىسىگە يېڭى شەھەر، يېڭى ئىنشائەتلەر قۇرۇش تەجرىبىسى بىلەن تونۇشۇش ئۈچۈن چاردارانى ۋېنگرىيە،كۇبا، فرانسىيە،ھىندستان قاتارلىق دولەتلەردىن قۇرۇلۇشچىلار پات- پات زىيارەت قىلىپ تۇرىدۇ.ئۇلارنىڭ شەھەر ئارخىتېكتۇرىسىنىڭ زامانىۋىي تەلەپلەرگە ماسلىشىپ كەلگىنىنى، ئۇنىڭ گوزەل قىياپىتىنى، مەنزىرىلىرىنى، ئوسۇش سۈرئىتىنى تەكرار- تەكرار تەكىتلەپ كورستىشى چاردارانىڭ پارلاق ئىستىقبالىدىن يەنە بىر قېتىم دېرەك بەرسە كېرەك.

ئە. ئومەرۇۋ.

چاردارا شەھىرى.

سۈرەتتە: چوپانلار تويى مانا شۇنداق باشلاندى.

چوپانلار تويى

يېقىندا ئالمۇتا ئوبلۇسى جامبۇل رايونىدا چوپانلار تويى بولۇپ ئوتتى. بۇ كۈنى ئاقتېرېك ئاۋۇلىنىڭ يېنىدىكى كەڭ تۈزلەڭگە يۈزلىگەن ئاق كىگىز ئويلەر تىكىلدى. ئاشخانىلار، ئاۋتودۇكانلار ئەتتىگەندىن باشلاپ خەلق خىزمىتىدە بولدى. ئاۋتوكلۇبلاردىن كوڭۇللۇك ناخشا سادالىرى ياڭرىدى.

ئەنتەنىلىك مەجلىستە رايونلۇق پارتىيە كومىتېتىنىڭ بىرىنچى سېكرېتارى ب. تۇرسجانوۋ سوزگە چىقتى. ئۇ، رايون چوپانلىرىنىڭ قوي سانىنى كوپەيتىش ۋە قويدىن ئېلىنىدىغان مەھسۇلاتنى ئاشۇرۇشتا ئېرىشكەن مۇۋاپپەقىيەتلىرىنى مەمنۇنىيەت بىلەن ئاتاپ ئوتتى.

شۇنداقلا «ئۇزۇن ئاغاچ» سوۋخوزىنىڭ چوپانى ش. تاۋمىرزايېۋ، ئامانكېلدى نامىدىكى سوۋخوزىنىڭ چوپانى ش. ئەمتايېۋ ۋە باشقىلار سوزلەپ، قوي ئوستۇرۇش تەجرىبىلىرى ھەققىدە ھېكايە قىلدى.

تول` ئېلىشتا، ژۇڭ قىرقىشتا ژۇقۇرى كورسەتكۈچكە ئېرىشكەن چوپانلارغا، «1981- ژىلىنىڭ غالىبى» لىنتىلىرى، ماددىي مۇكاپاتلار تاپشۇرۇلدى.

قويچىلارغا رايوننىڭ «قولانساز» ئانسامبلى چوڭ كونسېرت قويۇپ بەردى. شۇنىڭدەك بەيگە، «قىز قوغلاش»، ئاغدۇرۇشماق، ئوغلاق تارتىش كەبى مىللىي ئويۇنلار مۇسابىقىسى ئوتكۈزۈلدى.

ئاق يول سىزگە، مۇھەببەت

ئۆتكەن ژىلى ئالمۇتىدىن باللار تېلېۋىزىيون پروگراممىسىدا، سۈرەت سىلىشقا قىزىققان ئوماققىنا بىر قىزنى كورسەتكەن ئىدى. دىكتور بۇ قىز توغرىلىق قىسقىچە ئېيتىپ ئوتۇپ، ئۇنىڭ سىزغان سۈرەتلىرى بىلەن تونۇشتۇردى. مەن ئۇ كۈنى ئۇنىڭ بىر نەچچە سۈرەتلىرىنى كورۇپ، ياش تالانت ئىگىسىنىڭ كېلەچىكى زور ئىكەنلىكىگە كوز يەتكۈزۈش بىلەن بىللە ئۇنىڭ ئۇيغۇر قىزى مۇھەببەت ھېتاخۇنوۋا ئىكەنلىگىنىمۇ بىلگەن ئىدىم.

مۇھەببەت ھېتاخۇنوۋا بۇ ژىل ئالمۇتا شەھىرىدىكى ئېلمان نامىدىكى 8- سانلىق ئوتتۇرا مەكتەپنىڭ 2- سىنىپىنى تامامىلىدى. ئۇ سۈرەت سىزىشقا كىچىگىدىنلا، يەنى باللار باغچىسىدا ژۈرگەن چاغلىرىدا قىزىقىشقا باشلىدى. تېلېۋىزوردا باللار ئۈچۈن بېرىلىدىغان چوچەكلەر پروگراممىسىنى كورۈپ، ئۇلارغا ئىللىيۇستراتسىيە سىزىشقا ئالاھىدە كوڭۈل بولەتتى. مەكتەپ يېشىغا يەتكەندىن كېيىن ئۇنىڭ سۈرەتكە قىزىقىشى تېخىمۇ ئاشتى. ئەندى ئۇ ھەر خىل ئاكۋارېل، گۇاش ۋە باشقا بوياقلار بىلەن سۈرەت سىزىشقا باشلىدى. بۇژىل دەسلەپكى قېتىم باللار رەسىملىرى كورگەزمىسىگە قاتنىشىپ، ئۇنىڭدا «يېزىدىكى توي»، «دادامنىڭ پورترېتى»، «سىرك» ناملىق سۈرەتلىرى ئالاھىدە باھاغا ئىگە بولدى ۋە «يېزىدىكى توي» ناملىق سۈرىتى ھىندستاندىكى باللارغا قازاقستان باللىرىدىن سوغا سۈپىتىدە ئەۋەتىلدى.

بىز ياش سۈرەتچى قىزنىڭ كېلەچىگىگە زور ئۈمۈت بىلەن قارايمىز ۋە ئاق يول سىزگە، مۇھەببەت، دەيمىز.

گ. خوشايېۋا.
ئالمۇتا شەھىرى.

سۈرەتتە: مۇھەببەت سىزغان رەسىم.

قېرىنداش جۇمھۇرىيەتلەردە

تاغ سادالىرى

قىرغىزستان. تاغ ئىچىكە جايلاشقان كوشقارا يېزىسىدا ياشايدىغان ھەۋەسكار كومپوزىتور ئاسانبېك بېيشېكېيېۋ ئىجات قىلغان ناخشىلارنى «مېلودىيە» ناملىق پۈتكۈل ئىتتىپاق فىرماسى پاتېفون تەخسىلىرىگە يېزىپ چىقاردى. بۇ تەخسىلەردىن مۇزىكىسىنىمۇ، سوزىنىمۇ ئاسانبېك ئوزى يازغان لىرىكىلىق ناخشىلارنى ئاڭلاشقا بولىدۇ.

قازاق تېلېگراف ئاگېنتلىغى.

قېدىمىي ھېكمەتلەر دەرگاھى

تاجىكستان پايتەختى دۈشەنبى شەھىرىدە قېدىمىي شەرىق قولىيازمىلىرىنى ساقلاش ئۈچۈن يېڭى ئىمارەت سېلىندى. بۇ يەردە ئەرەپ،تۈركىي،فارسىي ۋە باشقىمۇ تىللاردىكى نادىر قولىيازمىلار توپلانغان. ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئەرەپ تارىخچىسى تەبەرىنىڭ «تارىخ» ناملىق مەلۇم ئەمگىگى، شەرىقنىڭ ئاتاقلىق قامۇسچىسى،بېرۇنىينىڭ ئىلمىي تراكتاتى، شۇنداقلا پامىر يېزىلىرىدىن تېپىلغان بېباھا قېدىمىي قولىيازمىلار بار.

تاس.س.

مەبلەغ كوپ ئاجرىتىلماقتا

يېقىندا كوكچېتاۋ شەھىرىدە ئوتتۇز ئىككىنچى داۋالاش مەھكىمىسى ئېچىلدى. بۇ پروفىلاكتورىي شەھەرلىك تېلېفون- تېلېگراف ستانسىيەسى يېنىدا ئېچىلغان بولۇپ، زامانىۋىي ئەسۋاپ- ئۈسكۈنىلەر بىلەن تەمىنلەنگەن. بۇ يەردە تەجرىبىلىك تىببىي خادىملار خىزمەت قىلىدۇ.

سالامەتلىكنى ساقلاش ساھاسىغا ئوبلۇستا ژىلدىن- ژىلغا مەبلەغ كوپ ئاجرىتىلماقتا. بۇ مەخسەتلەردە پەقەت ئوتكەن ژىلنىڭ ئوزىدىلا 29 مىللىون سومدىن ئوشۇق ئاخچا سەرىپ قىلىندى.

ت. بايماغامبېتوۋ.
كوكچېتاۋ ئوبلۇسى.

غېنى باتۇر مەمەتباقىيېۋ

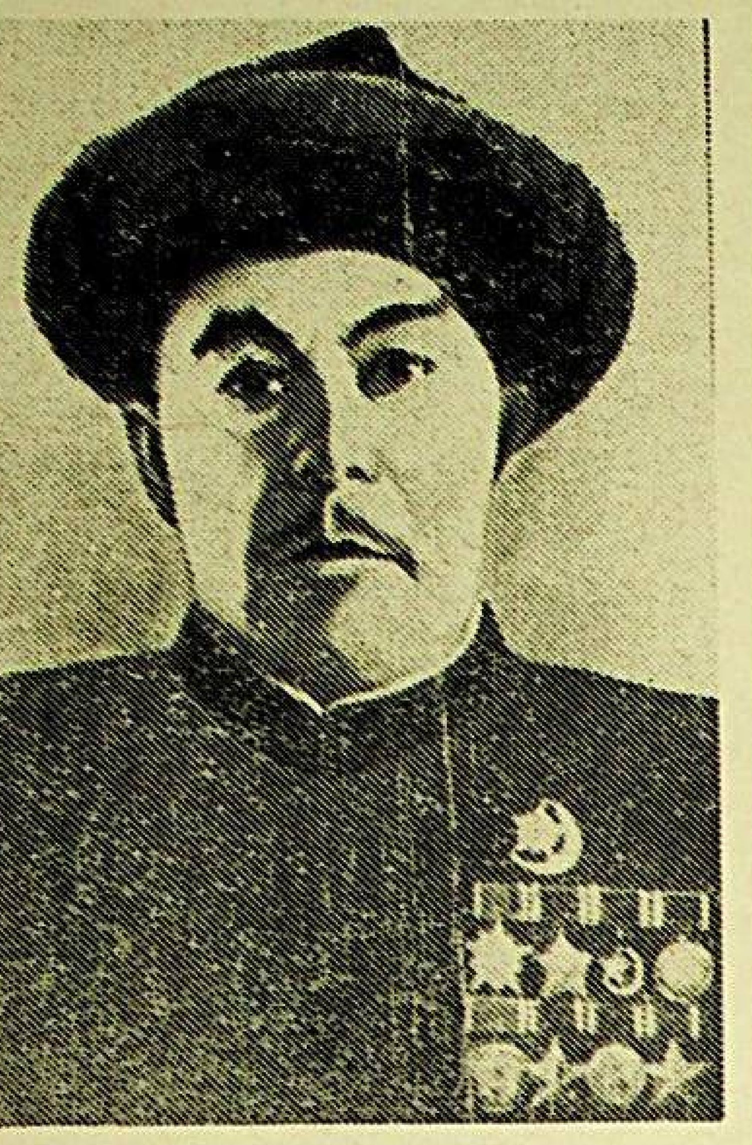

1981- ژىلى 26- ئىيۇندا ئېغىر ئاغرىقتىن كېيىن جۇمھۇرىيەتلىك ئەھمىيەتكە ئىگە پەخرىي پېنسىيونېر غېنى باتۇر مەمەتباقىيېۋ ۋاپات بولدى.

غېنى باتۇر 1902- ژىلى خىتاي خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ھازىرقى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاۋتونوم رايونى ئىلى ۋىلايىتىنىڭ قاش يېزىسىدا تۇغۇلغان. ئۇ ئاتا- ئانىسىدىن كىچىك ئايرىلغان ۋە شۇنىڭ ئۈچۈن باللىق چېغىدىن باشلاپ يەرلىك بايلارغا باتراق بولۇپ يالىنىشقا مەجبۇر بولغان. غېنى ياش چېغىدىن باشلاپلا فېوداللارنىڭ ۋە گومىنداڭ- خىتاي مۇستەملىكچىلىرىنىڭ زۇلۇمىغا قارشى كۈرەشتى، بۇنىڭ ئۈچۈن ھاكىمىيەت ئورۇنلىرى ئۇنى بىر نەچچە قېتىم قاماققا ئالدى.

1944- ژىلى شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ مىللىي ئازاتلىق ھەرىكىتى باشلانغان چاغدا غېنى ئۇنىڭ ئاكتىپ قاتناشقۇچىلىرىنىڭ ۋە تەشكىلاتچىلىرىنىڭ بىرى بولدى، ئىلى ۋىلايىتىنى گومىنداڭچىلاردىن ئازات قىلىشتا مۇھىم رول ئوينىغان پارتىزانلار ئوترىدىغە قوماندانلىق قىلدى. شەرقىي تۈركىستان جۇمھۇرىيىتىنىڭ ۋاقىتلىق ھوكۈمىتى گومىنداڭ- خىتاي مۇستەملىكچىلىرىگە قارشى كۈرەشتىكى خىزمەتلىرى ئۈچۈن ئۇنى ئوردېنلار ۋە مېداللار بىلەن مۇكاپاتلىدى، ئۇنىڭغا خەلق قەھرىمانى دېگەن پەخرىي نام بەردى.

1949- ژىلى شەرقىي تۈركىستان خىتاي خەلق جۇمھۇرىيىتى تەركىۋىگە كىرگەندىن كېيىن غېنى باتۇر شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاۋتونوم رايونى ھوكۈمىتىنىڭ ئەزاسى بولدى. ئۇنىڭدىن كېيىنكى ژىللاردا غېنى باتۇر ماۋچىلار تەرىپىدىن تەقىپكە ئۇچرىدى ۋە خىتاينىڭ ئىچكى رايونلىرىغا سۈرگۈن قىلىندى.

ئەللىگىنچى ژىللارنىڭ ئوتتۇرىسىدىن باشلاپ ئۇ سوۋېت ئىتتىپاقىدا ياشىدى. بۇ يەردە غېنى باتۇر ئىگىلىك تەشكىلاتلىرى ساھاسىدا ئىشلىدى، جەمىيەت ھاياتىغا ئاكتىۋ قاتناشتى.

غېنى باتۇر مەمەتباقىيېۋنىڭ يارقىن قىياپىتى بىزنىڭ قەلبىمىزدە ئەبەدىي ساقلىنىدۇ.

بىر گرۇپپا يولداشلىرى.

ئوقۇماقنىڭ ئەرتە- كەچلىگى يوق.

Уйғурчә		Латинчә	Әрәбчә	Уйғурчә		Латинчә	Әрәбчә
Басмичә	Язмичә			Басмичә	Язмичә		
Аа	Аа	Aa	ئا	Өө	Өө	Өө	ئۆ
Әә	Әә	Əə	ئە	Пп	Пп	Pp	پ
Бб	Бб	Bb	ب	Рр	Рр	Rr	ر
Вв	Вв	Vv	ۋ	Сс	Сс	Ss	س
Гг	Гг	Gg	گ	Тт	Тт	Tt	ت
Ғғ	Ғғ	Ğğ	غ	Уу	Уу	Uu	ئۇ
Дд	Дд	Dd	د	Үү	Үү	Üü	ئۈ
Ее	Ее	Ee	ې	Фф	Фф	Ff	ف
Ёё	Ёё			Хх	Хх	Xx	خ
Жж	Жж	Zz	ژ	Һһ	Һһ	Hh	ھ
Җҗ	Җҗ	Çç	ج	Цц	Цц		
Зз	Зз	Zz	ز	Чч	Чч	Cc	چ
Ии	Ии	Ii	ى	Шш	Шш	Şş	ش
Йй	Йй	Ji	يى	Щщ	Щщ		
Кк	Кк	Kk	ك	Ьь	ь		
Ққ	Ққ	Qq	ق	Ъъ	ъ		
Лл	Лл	Ll	ل	Ыы	ы		
Мм	Мм	Mm	م	Ээ	Ээ		
Нн	Нн	Nn	ن	Юю	Юю		
Ңң	Ңң	Ŋŋ	ڭ	Яя	Яя		
Оо	Оо	Oo	ئو				

ئالتۇن چىرىماس، ھېكمەت قېرىماس

ئۇلتارغان ئېدىڭ باشقىلار
ئورنىغا،
بىراۋ ھەم ئۇلتارسۇن سېنىڭ
ئورنىڭغا.
كېچە ئوتتىغۇ، ئەتە مەلۇم
ئەمەس،
ھېساپ قىل شۇ كۈننى-
غېنىمەت ئەپەس.

* * *

كىشى ياخشى كۈن قەدرىنى
بىلمىگەي،
يامان كۈن ئەگەر بېشىغا
كەلمىگەي.

* * *

قالالماس جاھان ئىچرە مەڭگۈ
كىشى.
پەقەت قالغۇسى ياخشى نامۇ-
-ئىشى.

سەئىدىي شېرازىي.

ھەجەپ سانادەتتۇر قالسا
ياخشىلىق بىلەن نام.

ناۋائىي.

يامان نام بىلەن تىرىلگەندىن،
ياخشى نام بىلەن ئولگەن
ياخشىراق.

م. بابىر.

* * *

تارىخ- بۇ ئازاتلىق پوۋېستى،
بۇ ياخشىلىق ئىدراكىنىڭ يامانلىق
ھەمدە ئەقىلسىزلىك ئۈستىدىن ئېرىشكەن غەلىبىسى ھەققىدىكى
ھېكايىدۇر.

م.ئې.سالتىكوۋ- شېدرىن.

يامانلىقنى ھاقارەت قىلماستىن
تۇرۇپ،
ياخشىلىق قىلىش مۇمكىن
ئەمەس.

ن. گ. چېرنىشېۋسكىي.

تەھرىر ھەيئىتى

تەھرىراتنىڭ ئادرېسى: 480091، ئالمۇتا شەھىرى، فۇرمانوۋ كوچىسى. 88. تېلېفونلار: 82-60-62، 85-39-62. گېزىت ژۇرنال نەشرىياتىدا نەشىر قىلىندى. ئىندېكس 72877